WARSZAWA 1920

WARSAW 1920

ARCHIWA PAŃSTWOWE
ARCHIWUM PAŃSTWOWE W WARSZAWIE

STATE ARCHIVES
STATE ARCHIVES IN WARSAW

ARCHIWA PAŃSTWOWE
ARCHIWUM PAŃSTWOWE W WARSZAWIE

STATE ARCHIVES
STATE ARCHIVES IN WARSAW

Po czterech latach działań zbrojnych pierwszej wojny światowej, 11 listopada 1918 r., w Compiègne Niemcy zawarły rozejm z państwami ententy. Niemcy zostały zmuszone do bezwarunkowego uznania suwerenności Belgii, Polski, Czechosłowacji i Austrii, a wojska obu stron zaczęły wycofywać się ze swoich pozycji.

Dla Polski oznaczało to odzyskanie niepodległości, ale też początek odbudowy państwa oraz konieczność ukształtowania w miarę bezpiecznych granic, co nie było łatwe ze względów politycznych, gospodarczych i społecznych. Odradzająca się Rzeczpospolita musiała wywalczyć sobie granice państwowe, bowiem państwa sąsiednie były jej wrogie, a ponadto zgłaszały roszczenia do jej ziem. O ile traktat wersalski z 28 czerwca 1919 r., wprowadzający po pierwszej wojnie światowej nowy ład polityczny na świecie, uznał zachodnie granice Polski, to nie rozstrzygnął kwestii jej granicy wschodniej. O tej miał zdecydować wynik wojny z Rosją, którą zapoczątkował atak wojsk bolszewickich na Wilno (4 stycznia 1919). Jednym z jej etapów stała się bitwa warszawska, znana jako „Cud nad Wisłą".

On November 11th, 1918, in Compiègne, after four years of military operations of the First World War, Germany concluded a truce with the Entente states. Germany had to recognize unconditionally the sovereignty of Belgium, Poland, Czechoslovakia and Austria, and the troops of both sides began to withdraw from their positions.

For Poland, this meant regaining independence, but also the beginning of the reconstruction of the state and the necessity to create relatively safe borders, which was not easy for political, economic and social reasons.

The reborn Republic of Poland had to fight its state borders, because the neighbouring countries were hostile to it, moreover, they made claims to its lands. While the Treaty of Versailles of June 28th, 1919, introducing a new political order in the world after the First World War, recognized Poland's western borders, it did not settle the problem of its eastern border. The result of the war with Russia, initiated by the attack of the Bolshevik troops on Vilnius (January 4th, 1919), was to determine the shape of its border. One of its stages was the Battle of Warsaw, known as the "Miracle on the Vistula".

WARSZAWA W LICZBACH

WARSAW IN NUMBERS

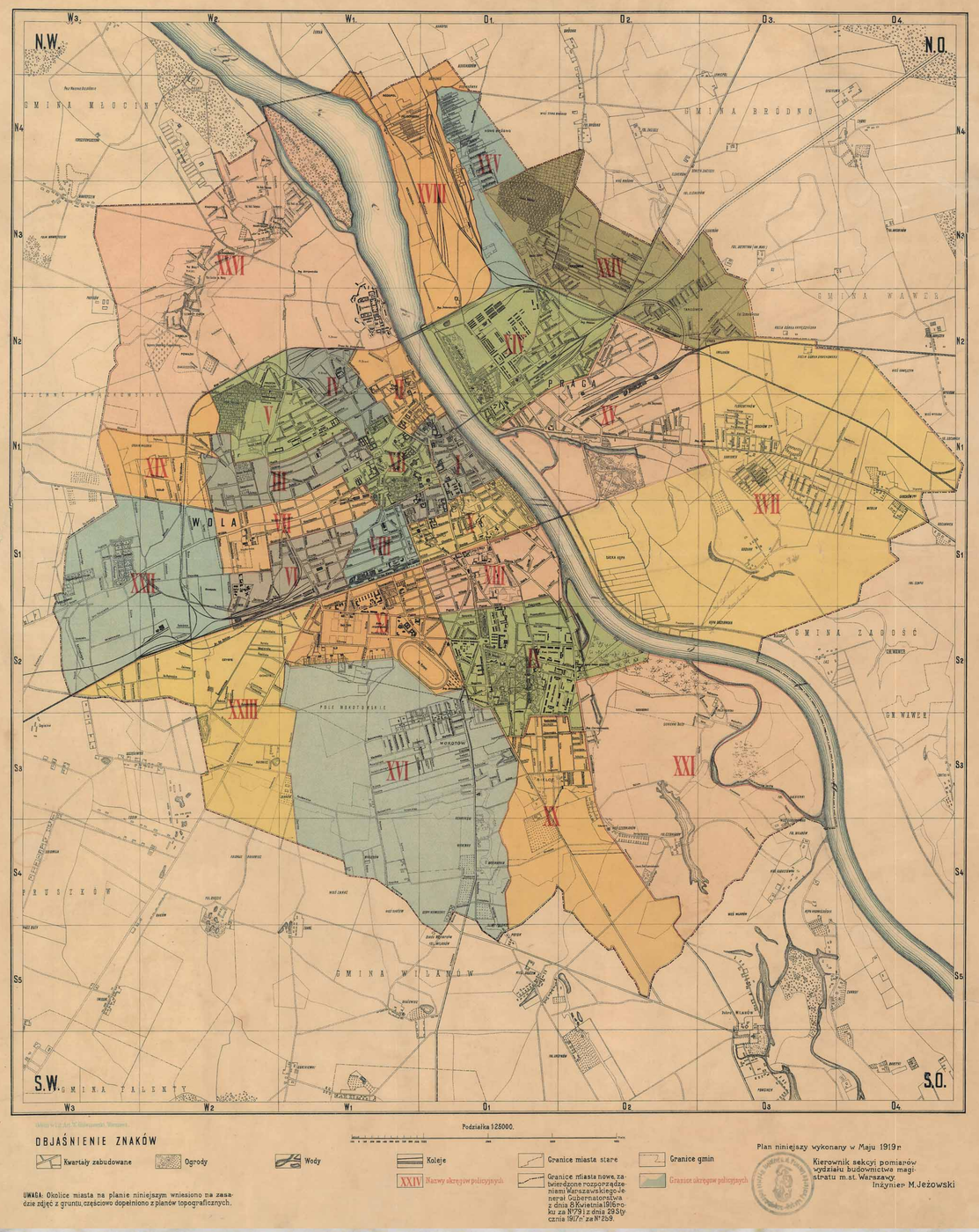
PLAN
miasta stołecznego
WARSZAWY
N.W.
N.O.
S.W.
S.O.
GMINA MŁOCINY
GMINA BRÓDNO
GMINA WAWER
PRAGA
WOLA
GMINA ZABOŚĆ
GMINA WILANÓW
GMINA ZALESKY
DOJAZDY
DOJAZDY
DOJAZD

WARSZAWA WOBEC ZAGROŻENIA
WARSAW IN THE FACE OF THE THREAT

Wobec zagrożenia bolszewickiego władze Rzeczypospolitej utworzyły 1 lipca 1920 r. Radę Obrony Państwa, zaś episkopat polski 7 lipca ogłosił list pasterski z wezwaniem do obrony ojczyzny i wiary katolickiej, a nawet chrześcijaństwa, przed bolszewizmem. Pod koniec lipca powołany został rząd „ocalenia narodowego" z Wincentym Witosem jako premierem. Ponadto w celu wzmocnienia sił wojskowych ogłoszono dodatkowy pobór do wojska i zaczęto tworzyć armię ochotniczą.

In the face of the Bolshevik threat, the authorities of the Republic of Poland created on July 1st, 1920 the Council of National Defence and on July 7th, the Polish Episcopate issued a pastoral letter in which it called for the defence of the homeland and the Catholic faith, and even Christianity, against Bolshevism. On July 24th was formed a government of "national salvation", with Wincenty Witos as Prime Minister. In order to strengthen the military additional conscription was announced and a volunteer army began to be formed.

Rada Obrony Państwa, 1920
Council of National Defense, 1920

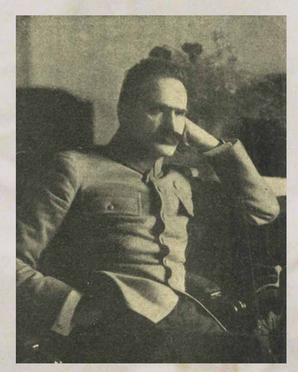

Naczelnik państwa Józef Piłsudski, przewodniczący Rady Obrony Państwa

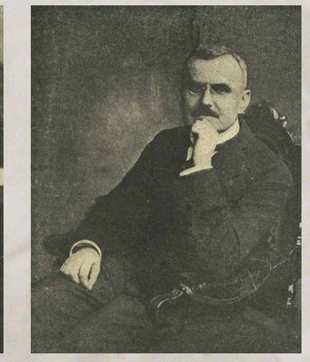

Prezes ministrów Władysław Grabski, zastępca przewodniczącego Rady Obrony Państwa

Stanisław Szeptycki

Roman Dmowski

Marszałek Sejmu Wojciech Trąmpczyński

Poseł Leopold Skulski

Minister Stanisław Śliwiński

Minister ks. Eustachy Sapieha

Gen. T. Rozwadowski

Gen. Kazimierz Sosnkowski

Poseł Adam Chądzyński

Poseł Artemiusz L. Czerniewski

Poseł Maciej Rataj

Poseł Jan Kanty Fedorowicz

Poseł Aleksander Henryk de Rosset

Poseł Norbert Barlicki

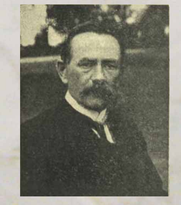

Poseł Jan Stapiński

Poseł Jan Woźnicki

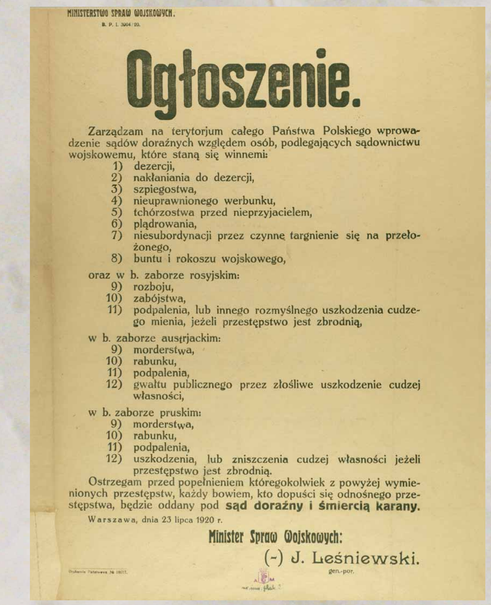

MINISTERSTWO SPRAW WOJSKOWYCH.

B. P. I. 3404/20.

Ogłoszenie.

Zarządzam na terytorjum całego Państwa Polskiego wprowadzenie sądów doraźnych względem osób, podlegających sądownictwu wojskowemu, które staną się winnemi:

1) dezercji,
2) nakłaniania do dezercji,
3) szpiegostwa,
4) nieuprawnionego werbunku,
5) tchórzostwa przed nieprzyjacielem,
6) plądrowania,
7) niesubordynacji przez czynne targnienie się na przełożonego,
8) buntu i rokoszu wojskowego,

oraz w b. zaborze rosyjskim:

9) rozboju,
10) zabójstwa,
11) podpalenia, lub innego rozmyślnego uszkodzenia cudzego mienia, jeżeli przestępstwo jest zbrodnią,

w b. zaborze austrjackim:

9) morderstwa,
10) rabunku,
11) podpalenia,
12) gwałtu publicznego przez złośliwe uszkodzenie cudzej własności,

w b. zaborze pruskim:

9) morderstwa,
10) rabunku,
11) podpalenia,
12) uszkodzenia, lub zniszczenia cudzej własności jeżeli przestępstwo jest zbrodnią.

Ostrzegam przed popełnieniem któregokolwiek z powyżej wymienionych przestępstw, każdy bowiem, kto dopuści się odnośnego przestępstwa, będzie oddany pod **sąd doraźny i śmiercią karany.**

Warszawa, dnia 23 lipca 1920 r.

Minister Spraw Wojskowych:
(-) J. Leśniewski.
gen.-por.

Ogłoszenie o wprowadzeniu na terenie państwa polskiego sądów doraźnych za dezercję, szpiegostwo, nieuprawniony werbunek, bunt i rokosz wojskowy, rozbój, zabójstwa, podpalenie cudzej własności, podpisane przez Józefa Leśniewskiego, ministra spraw wojskowych, Warszawa, 23 lipca 1920 r.

Decree of Joseph Leśniewski, Minister of Military Affairs, on introducing summary courts within the territory of Poland, trying for desertion, espionage, unauthorized recruitment, military mutiny and rebellion, robbery, murder and arson with respect to the property of third parties, Warsaw, July 23rd, 1920

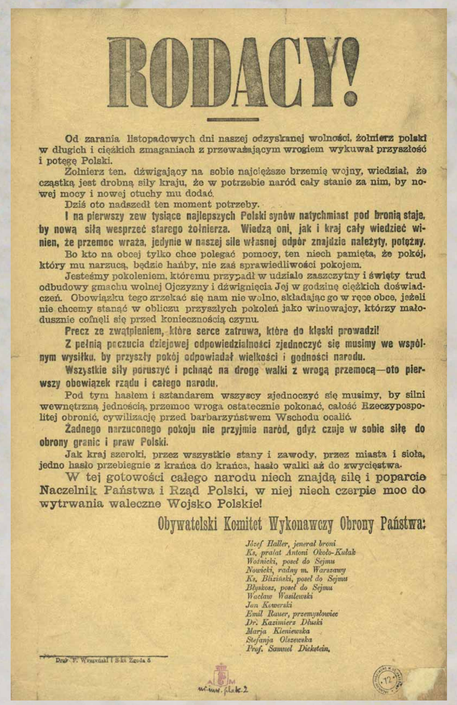

RODACY!

Od zarania listopadowych dni naszej odzyskanej wolności, żołnierz polski w długich i ciężkich zmaganiach z przeważającym wrogiem wykuwał przyszłość i potęgę Polski.

Żołnierz ten, dźwigający na sobie najcięższe brzemię wojny, wiedział, że cząstka jest drobną siły kraju, że w potrzebie naród cały stanie za nim, by nowej mocy i nowej otuchy mu dodać.

Dziś oto nadszedł ten moment potrzeby.

I na pierwszy zew tysiące najlepszych Polski synów natychmiast pod bronią staje, by nową siłą wesprzeć starego żołnierza. Wiedzą oni, jak i kraj cały wiedzieć winien, że przemoc wraża, jedynie w naszej sile własnej odpór znajdzie należyty, potężny.

Bo kto na obcej tylko chce polegać pomocy, ten niech pamięta, że pokój, który mu narzuca, będzie hańby, nie zaś sprawiedliwości pokojem.

Jesteśmy pokoleniem, któremu przypadł w udziale zaszczytny i święty trud odbudowy gmachu wolnej Ojczyzny i dźwignięcia Jej w godzinę ciężkich doświadczeń. Obowiązku tego zrzekać się nam nie wolno, składając go w ręce obce, jeżeli nie chcemy stanąć w obliczu przyszłych pokoleń jako winowajcy, którzy małodusznie cofnęli się przed koniecznością czynu.

Precz ze zwątpieniem, które serce zatruwa, które do klęski prowadzi!

Z pełnią poczucia dziejowej odpowiedzialności zjednoczyć się musimy we wspólnym wysiłku, by przyszły pokój odpowiadał wielkości i godności narodu.

Wszystkie siły poruszyć i pchnąć na drogę walki z wrogą przemocą — oto pierwszy obowiązek rządu i całego narodu.

Pod tym hasłem i sztandarem wszyscy zjednoczyć się musimy, by silni wewnętrzną jednością, przemoc wroga ostatecznie pokonać, całość Rzeczypospolitej obronić, cywilizację przed barbarzyństwem Wschodu ocalić.

Żadnego narzuconego pokoju nie przyjmie naród, gdyż czuje w sobie siłę do obrony granic i praw Polski.

Jak kraj szeroki, przez wszystkie stany i zawody, przez miasta i sioła, jedno hasło przebiegnie z krańca do krańca, hasło walki aż do zwycięstwa.

W tej gotowości całego narodu niech znajdą siłę i **poparcie Naczelnik Państwa i Rząd Polski,** w niej niech czerpie moc do wytrwania waleczne Wojsko Polskie!

Obywatelski Komitet Wykonawczy Obrony Państwa:

Józef Haller, jenerał broni
Ks. prałat Antoni Obdo-Kolak
Woźniak, poseł do Sejmu
Nowicki, radny m. Warszawy
Ks. Bliszański, poseł do Sejmu
Błyskosz, poseł do Sejmu
Wacław Wandycz
Jan Kamerski
Emil Bauer, przemysłowiec
Dr. Kazimierz Dłuski
Marja Kiesiewska
Stefanja Olszewska
Prof. Samuel Dickstein.

Druk P. Wawrzecki i S-ki Łódź 6

„Rodacy" — odezwa Obywatelskiego Komitetu Wykonawczego Obrony Państwa (OKWOP) wzywająca do obrony granic, 1920

"Countryman" — manifest of the Citizens' Executive for National Defense calling for defense of the borders, 1920

Plakat: „Nam twierdzą będzie każdy próg", 1920

A poster: "Each threshold shall be our fortress", 1920

WARSZAWA WOBEC ZAGROŻENIA

WARSAW IN THE FACE OF THE THREAT

Plakat: „Warszawo do broni", rys. W. Skoczylas

A poster: "Warsaw to arms", drawing by W. Skoczylas

Obrona stolicy — oddział wartowniczy członków Warszawskiego Towarzystwa Wioślarskiego wyrusza do objęcia wart na mostach, 1920, fot. NN

Defense of the capital — a guard unit made up of members of the Warsaw Rowing Association leaving to change guard on the Bridges, 1920, photog. unknown

Ćwiczenia Straży Obywatelskiej w Warszawie, 1920, fot. NN

Excersises of the Citizens' Guard in Warsaw, 1920, photog. unknown

Zmiana warty na moście Kierbedzia, 1920, fot. NN

The changing of the guard on Kierbedzia Bridge, 1920, photog. unknown

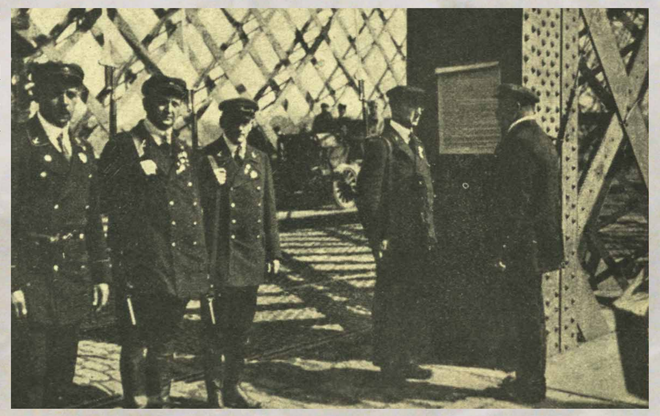

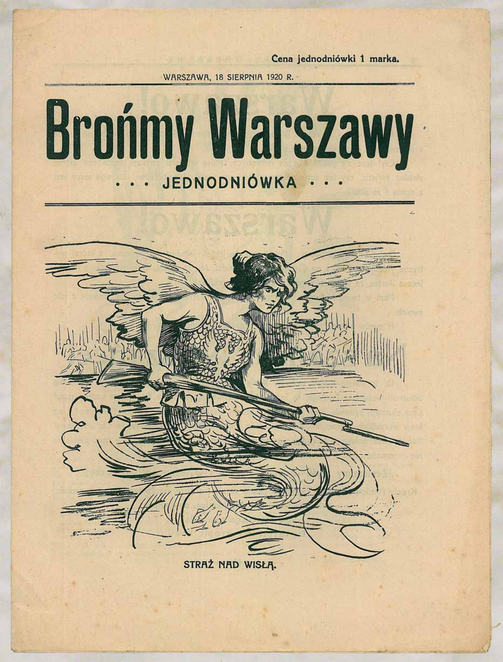

Cena jednodniówki 1 marka.

WARSZAWA, 18 SIERPNIA 1920 R.

Brońmy Warszawy

• • • JEDNODNIÓWKA • • •

STRAŻ NAD WISŁĄ.

Jednodniówka: „Brońmy Warszawy", 18 sierpnia 1920 r.

One-day paper: "Let's Defend Warsaw", August 18th, 1920

Ćwiczenia Straży Obywatelskiej na placu wyścigów konnych w Warszawie, 1920, fot. M. Fuks

Excersises of the Citizens' Guard at the equestrian racetrack in Warsaw, 1920, photog. M. Fuks

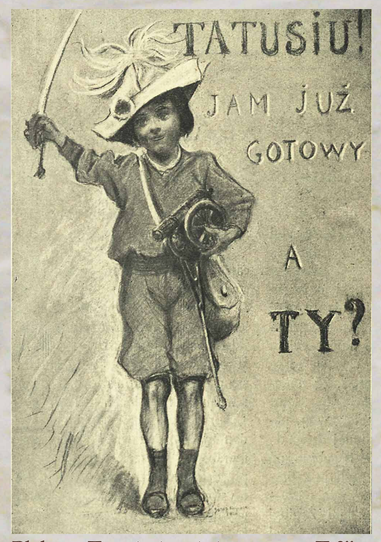

Plakat: „Tatusiu jam już gotowy, a Ty?", 1920

A poster: "Daddy, I'm ready, and you?", 1920

Dowództwo Straży Obywatelskiej, 1920, fot. NN

Command of the Citizens' Guard, 1920, photog. unknown

W tygodniach przed spodziewanym atakiem Armii Czerwonej władze państwowe, wojskowe, samorządowe i kościelne wszystkich wyznań oraz organizacje społeczne i polityczne zaapelowały do Polaków o mobilizację sił na rzecz obrony państwa przed wrogiem. Apelowano zarówno o wstępowanie w szeregi armii ochotniczej i straży obywatelskiej, jak również o gromadzenie i przekazywanie darów dla żołnierzy walczących na froncie.

Before the expected attack by the Red Army, the state, military, local government and church authorities of all faiths, as well as social and political organizations appealed to Poles to mobilize forces to defend the state against the enemy. A special appeal for enlistment into the ranks of the volunteer army and Citizens' Guard was made, as well as for the collecting and conveying of gifts for soldiers fighting on the front.

WARSZAWA WOBEC ZAGROŻENIA

WARSAW IN THE FACE OF THE THREAT

Szpital Ujazdowski — przewożenie rannych, 1920, fot. NN

Ujazdowski Hospital — the bringing in of the wounded, 1920, photog. unknown

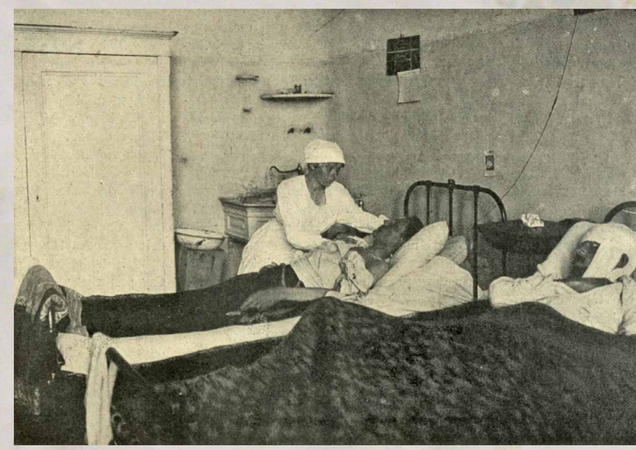

Szpital Czerwonego Krzyża w Warszawie — sala ciężko rannych, 1920, fot. NN

Red Cross Hospital in Warsaw — room for severely injured, 1920, photog. unknown

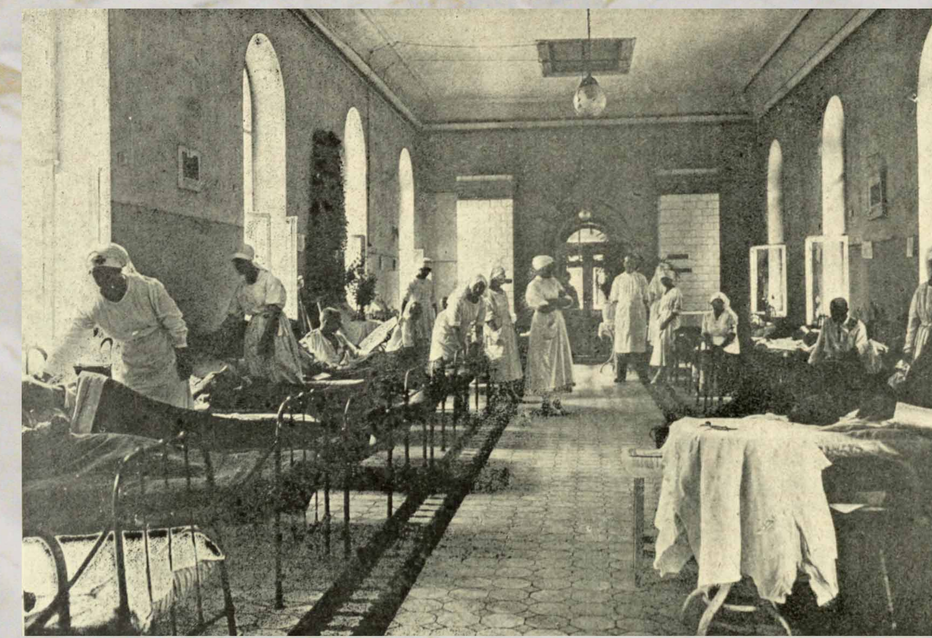

Szpital Czerwonego Krzyża w Warszawie — sala lekko rannych, 1920, fot. NN

Red Cross Hospital in Warsaw — room for slightly injured, 1920, photog. unknown

Warszawa — jeden z punktów żywieniowych dla żołnierzy, 1920, fot. M. Fuks

Warsaw — one of the feeding points for soldiers, 1920, photog. M. Fuks

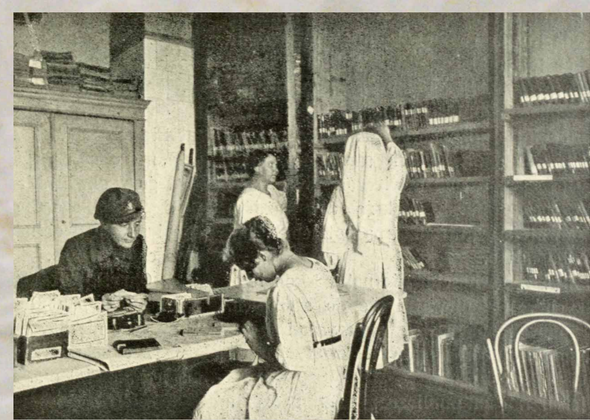

Szpital Czerwonego Krzyża w Warszawie — szpitalna czytelnia, 1920, fot. NN

Red Cross Hospital in Warsaw — hospital reading room, 1920, photog. unknown

Plakat: „Pożyczka Odrodzenia Polski", 1920

A poster: "Polish Revival Loan", 1920

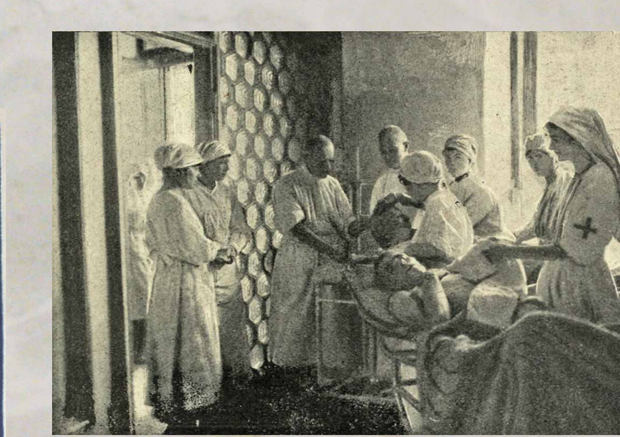

Szpital Czerwonego Krzyża w Warszawie — ambulatorium, 1920, fot. NN

Red Cross Hospital in Warsaw — dispensary, 1920, photog. unknown

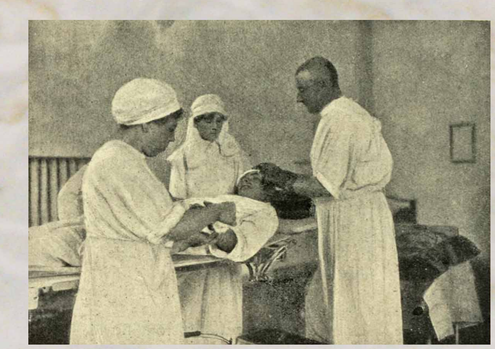

Szpital Czerwonego Krzyża w Warszawie — sala operacyjna, 1920, fot. NN

Red Cross Hospital in Warsaw — operating room, 1920, photog. unknown

Szpital Czerwonego Krzyża w Warszawie — wejście, 1920, fot. NN

Red Cross Hospital in Warsaw — entrance, 1920, photog. unknown

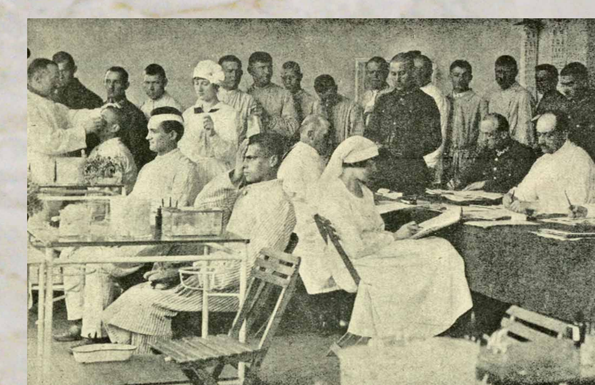

Szpital Ujazdowski — okulistyka, 1920, fot. NN

Ujazdowski Hospital — ophthalmology, 1920, photog. unknown

ARMIA OCHOTNICZA
THE VOLUNTEER ARMY

Plakat: „Wstąp do wojska. Broń ojczyzny", 1920

A poster: "Join the Army. Defend the Homeland", 1920

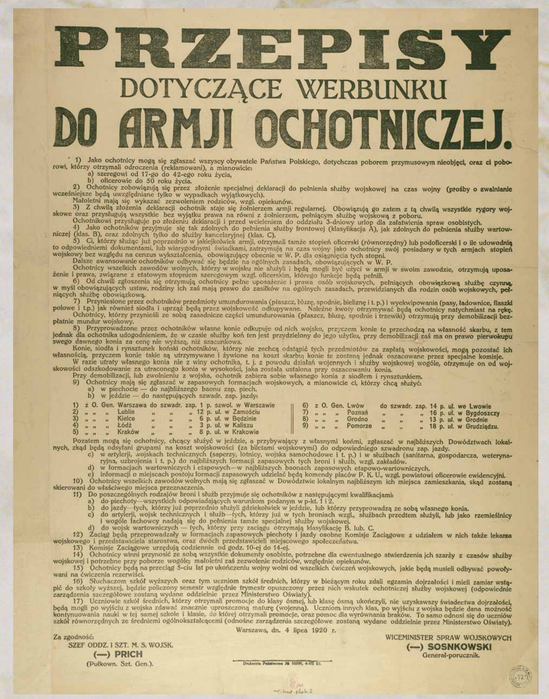

PRZEPISY
DOTYCZĄCE WERBUNKU
DO ARMJI OCHOTNICZEJ.

1) Jako ochotnicy mogą się zgłaszać wszyscy obywatele Państwa Polskiego, dotychczas poborem przymusowym nieobjęci, oraz ci poborowi, którzy otrzymali odroczenia (wykluczowani), a mianowicie:
a) szeregowi od 17-go do 42-go roku życia,
b) oficerowie do 50 roku życia.

2) Ochotnicy zobowiązują się przez złożenie specjalnej deklaracji do pełnienia służby wojskowej na czas wojny (groźby o zwalnianie wcześniejsze będą uwzględniane tylko w wypadkach wyjątkowych).
Małoletni mają się wykazać zezwoleniem rodziców, wzgl. opiekunów.
3) Z chwilą złożenia deklaracji ochotnik staje się żołnierzem armji regularnej. Obowiązują go zatem z tą chwilą wszystkie rygory wojskowe oraz przysługują wszystkie bez wyjątku prawa na równi z żołnierzem, pełniącym służbę wojskową z poboru.
4) Wojskowi przystępują po złożeniu deklaracji i przed wcieleniem do oddziału 5-dniowy urlop dla załatwienia spraw osobistych.
5) Jako ochotników przyjmuje się tak zdolnych do pełnienia służby frontowej (klasyfikacja A), jak zdolnych do pełnienia służby wartowniczej (klas. B), oraz tych, którzy są zdolni tylko do służby kancelaryjnej (klas. C).
5) Ci, którzy służąc już w armji rosyjskiej w rzeczywistej armji, otrzymali tamże stopień oficerski (równorzędny) lub podoficerski i o ile udowodnią to odpowiedniemi dokumentami, będą przyjmowani do armji polskiej jako ochotnicy swej posiadany w tych armjach stopień wojskowy bez względu na czynum wykształcenia, obowiązujący obecnie w W. P. dla uzyskania tych stopni.
Dalsze awansowanie ochotników odbywać się będzie na ogólnych zasadach, obowiązujących w W. P.
Ochotnicy wszelkich zawodów wolnych, którzy w wojsku nie służyli i będą mogli być użyci w armji w swoim zawodzie, otrzymują uposażenie i prawa, związane z etatowym stopniem szeregowym wzgl. oficerskim, którego funkcje będą pełnić.
6) Od chwili zgłoszenia się otrzymują ochotnicy pełne uposażenie i prawa osób wojskowych, pełniących obowiązkową służbę czynną, w myśl obowiązujących ustaw, rodziny ich zaś mają prawo do zasiłków na ogólnych zasadach, przewidzianych dla rodzin osób wojskowych, pełniących służbę obowiązkową.
7) Przyniesione przez ochotników przedmioty umundurowania (płaszcz, bluzę, spodnie, bieliznę i t. p.) wyekwipowania (pasy, ładownice, flaszki polowe i t.p.) jak również siodła i uprząż będą przez wojskowość odbuywane. Nakrycie kwery otrzymywać będą ochotnicy natychmiast na rękę.
Ochotnicy, którzy przynieśli ze sobą zasadnicze części umundurowania (płaszcz, bluzę, spodnie i trzewiki) otrzymują przy demobilizacji bezpłatnie mundur wojskowy.
8) Przyprowadzone przez ochotników własne konie odkupuje od nich wojsko, przyczem konie te przechodzą na własność skarbu, z tem jednak dla ochotnika udogodnieniem, że w czasie służby koń ten jest przydzielony do jego użytku, przy demobilizacji zaś ma on prawo pierwszego swego dawnego konia za cenę nie wyższą, niż szacunkowa.
Konie, siodła i rynsztunek kotlet ochotników, który nie zrechcą odstąpić tych przedmiotów za zapłatą wojskowości, mogą pozostać ich własnością, przyczem konie takie są utrzymywane i żywione na koszt skarbu konie te zostaną jednak oszacowane przez specjalne komisje.
W razie utraty własnego konia nie z winy ochotnika, t. j. z powodu działań wojennych i służby wojskowej wzgl. otrzymuje on od wojskowości odszkodowanie za utraconego konia w wysokości, jaka została ustalona przy oszacowaniu konia.
Przy demobilizacji, lub zwolnienia z wojska, ochotnik zabiera sobie własnego konia z siodłem i rynsztunkiem.
9) Ochotnicy mają się zgłaszać w zapasowych formacjach wojskowych, a mianowicie ci, którzy chcą służyć:
a) w piechocie — do najbliższego bisonu zap. piech.
b) w jeździe — do następujących szwadr. zap. jazdy

1)	z O. Gen. Warszawa	do szwadr. zap.	1 p. szwol.	w Warszawie	6)	z O. Gen. Lwów	do szwadr. zap.	14 p. ul.	we Lwowie
2)	" " " Lublin	" "	12 p. ul.	w Zamościu	7)	" " " Poznań	" "	16 p. ul.	w Bydgoszczy
3)	" " " Kielce	" "	6 p. ul.	w Będzinie	8)	" " " Grodno	" "	13 p. ul.	w Grodnie
4)	" " " Łódź	" "	3 p. ul.	w Kaliszu	9)	" " " Pomorze	" "	18 p. ul.	w Grudziądzu.
5)	" " " Kraków	" "	8 p. ul.	w Krakowie					

Pozatem mogą się ochotnicy, chcący służyć w jeździe, a przybywający z własnymi końmi, zgłaszać w najbliższych Dowództwach lokalnych, skąd będą odsyłani grupami na koszt wojskowości (za biletami wojskowymi) do odpowiedniego szwadronu zap. jazdy.
c) w artylerji, wojskach technicznych (saperzy, lotnicy, wojska samochodowe i t. p.) i w służbach (sanitarna, gospodarcza, weterynaryjna, uzbrojenia i t. p.) do najbliższych formacji zapasowych tych broni i służb, wzgl. zakładów.
d) w formacjach wartowniczych i etapowych—w najbliższych bisonach zapasowych etapowo-wartowniczych.
e) informacji o miejscach postoju formacji zapasowych udzielać będą komendy placów P. K. U., wzgl. powiatowi oficerowie ewidencyjni.
10) Ochotnicy wszelkich zawodów wolnych mają się zgłaszać w Dowództwie lokalnym najbliższym ich miejsca zamieszkania, skąd zostaną skierowani do właściwego miejsca przeznaczenia.
11) Do poszczególnych rodzajów broni i służb przyjmuje się ochotników z następującymi kwalifikacjami:
a) do piechoty—wszystkich odpowiadających warunkom podanym w p.ct. 1 i 2.
b) do jazdy—tych, którzy już poprzednio służyli gdzieś w jeździe, lub którzy przyprowadzą ze sobą własnego konia.
c) do artylerji, wojsk technicznych, lotnicy, wojska samochodowe, sanitarnej, gospodarczej, wzgl. służbach przedtem służyli, lub jako rzemieślnicy i wzgl. fachowcy nadają się do pobrania tamże specjalnej służby wojsk. wzgl.
d) do wojsk wartowniczych — tych, którzy przy zaciągu otrzymają klasyfikację B. lub. C.
12) Zaciąg będą przeprowadzały w formacjach zapasowych piechoty i jazdy osobne komisje Zaciągowe z udziałem w nich także lekarza wojskowego i przedstawiciela starostwa, oraz dwóch przedstawicieli miejscowego społeczeństwa.
13) Komisje Zaciągowe urzędują codziennie od godz. 10-ej do 14-ej.
14) Ochotnicy winni przynosić ze sobą wszystkie dokumenty osobiste, potrzebne dla ewentualnego stwierdzenia ich szarży z czasów służby wojskowej i potrzebne przy poborze: wspólę: małoletni zaś zezwolenia rodziców, względnie opiekunów.
15) Ochotnicy będą na przeciąg 5-ciu lat po ukończeniu wojny wolni od wszelkich ćwiczeń wojskowych, jakie będą musieli odbywać powoływani na ćwiczenia rezerwistek.
16) Słuchaczom szkół wyższych oraz tym uczniom szkół średnich, którzy w bieżącym roku zdali egzamin dojrzałości i mieli zamiar wstąpić do szkoły wyższej, będzie policzony semestr względnie trymestr opuszczony przez nich wskutek ochotniczej służby wojskowej (odpowiednie zarządzenia szczegółowe zostaną wydane oddzielnie przez Ministerstwo Oświaty).
17) Uczniowie szkół średnich, którzy otrzymali promocję do klasy ósmej, lub klasę ósmą ukończyli, nie uzyskawszy świadectwa dojrzałości, będą mogli po wyjściu z wojska zdawać znacznie uproszczoną maturę (wojenną). Uczniom innych klas, po wyjściu z wojska będzie dana możność kontynuowania nauki w tej samej szkole i klasie, do której otrzymali promocję, oraz pomoc dla wyrównania braków. To samo odnosi się do uczniów szkół równorzędnych ze średniemi ogólnokształcącemi (odnośne zarządzenia szczegółowe zostaną wydane oddzielnie przez Ministerstwo Oświaty).

Warszawa, dn. 4 lipca 1920 r.

Za zgodność:
SZEF ODDZ. I SZT. M. S. WOJSK.
(—) PRICH
(Pułkown. Szt. Gen.).

WICEMINISTER SPRAW WOJSKOWYCH
(—) SOSNKOWSKI
Generał-porucznik.

Przepisy dotyczące werbunku do armii ochotniczej, 4 lipca 1920 r.

Regulations governing recruitment into the volunteer army, July 4th, 1920

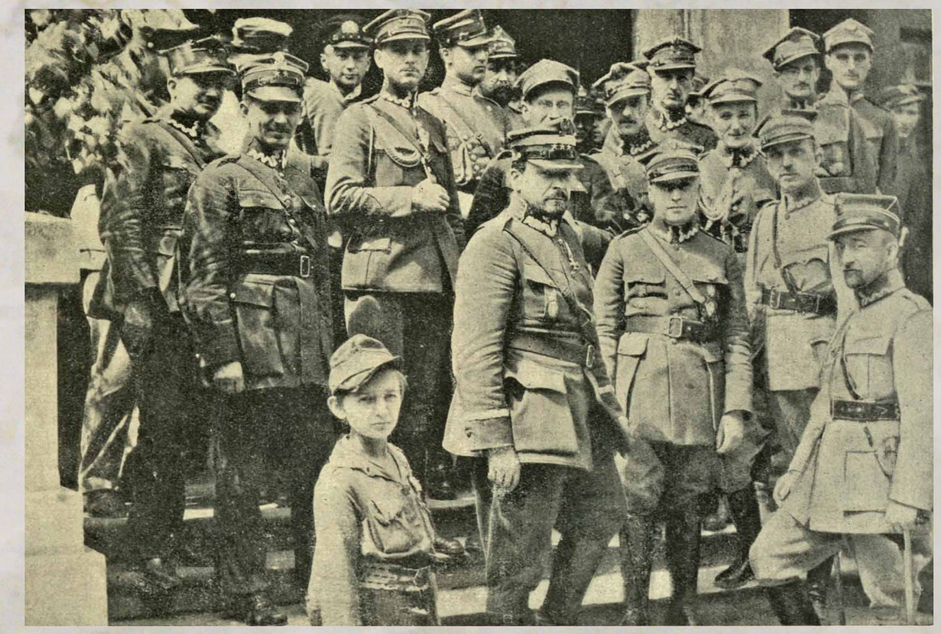

Inspektor generalny armii ochotniczej gen. Józef Haller w otoczeniu oficerów swego sztabu, 1920, fot. NN

Inspector General of a Volunteer Army Gen. Joseph Haller surrounded by the officers of his staff, 1920, photog. unknown

W dniu 3 lipca 1920 r. władze ogłosiły utworzenie armii ochotniczej. Na jej czele stanął gen. Józef Haller, jako generalny inspektor. W ciągu kilku tygodni zaciągnęło się ponad 160 tys. ochotników, mężczyzn i kobiet. W tym w samej Warszawie zgłosiło się ponad 40 tys. chętnych. Niestety, nie mieli oni zbyt dużo czasu na szkolenie wojskowe.

On July 3rd, 1920, the authorities announced the forming of a volunteer army and appointed General Józef Haller, as the Inspector General, its commander. Within a few weeks the volunteer army recruited over 160,000 volunteers, men and women. In Warsaw alone, over 40,000 volunteers applied. Unfortunately, they did not have much time for military training.

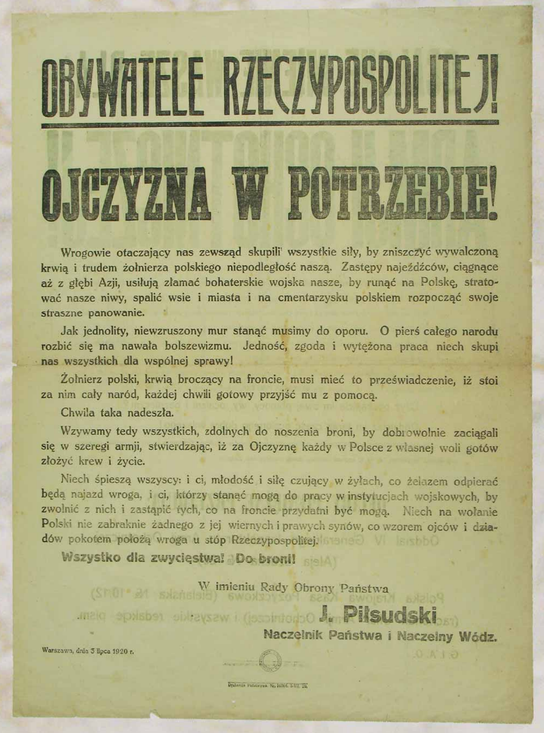

OBYWATELE RZECZYPOSPOLITEJ!

OJCZYZNA W POTRZEBIE!

Wrogowie otaczający nas zewsząd skupili wszystkie siły, by zniszczyć wywalczoną krwią i trudem żołnierza polskiego niepodległość naszą. Zastępy najeźdźców, ciągnące aż z głębi Azji, usiłują złamać bohaterskie wojska nasze, by runąć na Polskę, stratować nasze niwy, spalić wsie i miasta i na cmentarzysku polskiem rozpocząć swoje straszne panowanie.

Jak jednolity, niewzruszony mur stanąć musimy do oporu. O pierś całego narodu rozbić się ma nawała bolszewizmu. Jedność, zgoda i wytężona praca niech skupi nas wszystkich dla wspólnej sprawy!

Żołnierz polski, krwią broczący na froncie, musi mieć to przeświadczenie, iż stoi za nim cały naród, każdej chwili gotowy przyjść mu z pomocą.

Chwila taka nadeszła.

Wzywamy tedy wszystkich, zdolnych do noszenia broni, by dobrowolnie zaciągali się w szeregi armji, stwierdzając, iż za Ojczyznę każdy w Polsce z własnej woli gotów złożyć krew i życie.

Niech śpieszą wszyscy: i ci, młodość i siłę czujący w żyłach, co żelazem odpierać będą najazd wroga, i ci, którzy stanąć mogą do pracy w instytucjach wojskowych, by zwolnić z nich i zastąpić tych, co na froncie przydatni być mogą. Niech na wołanie Polski nie zabraknie żadnego z jej wiernych i prawych synów, co wzorem ojców i dziadów pokotem położą wroga u stóp Rzeczypospolitej.

Wszystko dla zwycięstwa! Do broni!

W imieniu Rady Obrony Państwa
J. Piłsudski
Naczelnik Państwa i Naczelny Wódz.

Warszawa, dnia 3 lipca 1920 r.

„Obywatele Rzeczypospolitej! Ojczyzna w potrzebie!" — apel Naczelnika Państwa i Naczelnego Wodza wzywający do wstępowania do armii i obrony ojczyzny, 3 lipca 1920 r.

"Citizens of the Republic! The Country is in need!" — appeal of the Chief of State and Commander in Chief calling for enlisting into the army and defense of the homeland, July 3rd, 1920

Plakat: „Kto zdrów i silny niech idzie do wojska! Żniwa dłużej będą trwały, ale stodoły pełne zboża nie spłoną! Rąk do pracy będzie mniej, ale dorobku zbój nie zagrabi", 1920

A poster: "Whoever is healthy and strong should go to the army! The harvest will be longer, but the barns full of grain will not be burned up! There will be fewer hands to work, but the robber will not take the harvest!", 1920

ARMIA OCHOTNICZA
THE VOLUNTEER ARMY

Plakat: „Niech żyje armia ochotnicza", 1920

A poster: "Long live the volunteer army", 1920

Główny Inspektorat Armii Ochotniczej w Warszawie (Szucha 17), 1920, fot. NN

Chief Inspectorate of the Volunteer Army in Warsaw (17 Szucha Street), 1920, photog. unknown

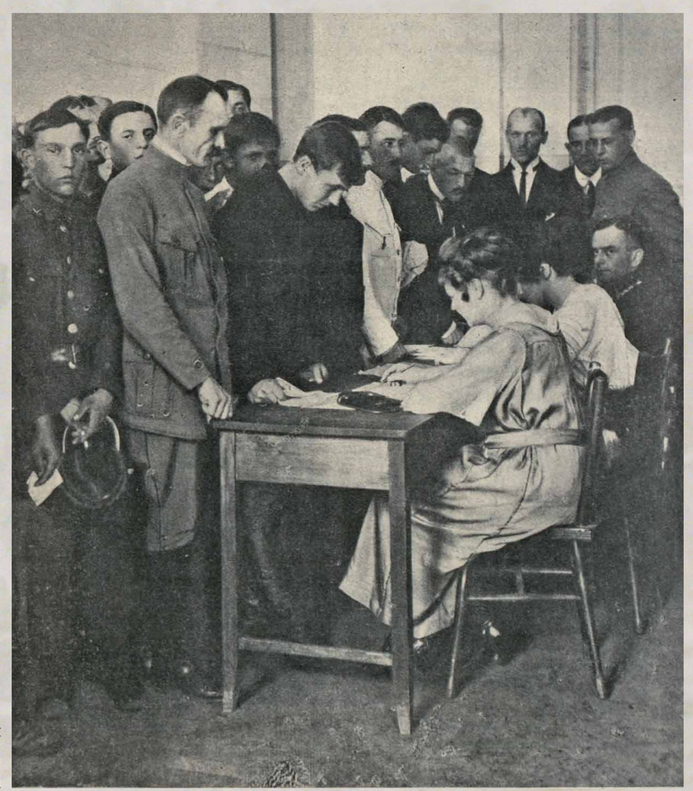

Ochotnicy w jednym z biur werbunkowych w Warszawie, 1920, fot. W. Saryusz-Wolski

Volunteers in one of the recruitment offices in Warsaw, 1920, photog. W. Saryusz-Wolski

Jedno z biur zaciągu ochotniczego w Warszawie, lipiec 1920, fot. NN

One of the volunteer recruitment offices in Warsaw, July 1920, photog. unknown

ARMIA OCHOTNICZA
THE VOLUNTEER ARMY

Grupa literatów, żołnierzy armii ochotniczej, 1920, fot. NN

A group of writers, soldiers of the volunteer army, 1920, photog. unknown

Studenci ochotnicy na obozie przygotowawczym w Rembertowie — piłowanie drewna na opał, lipiec 1920, fot. NN

Volunteer students at the military training camp in Rembertów — preparation of firewood, July 1920, photog. unknown

Studenci ochotnicy na obozie przygotowawczym w Rembertowie — zbiórka, lipiec 1920, fot. NN

Volunteer students at the military training camp in Rembertów — muster, July 1920, photog. unknown

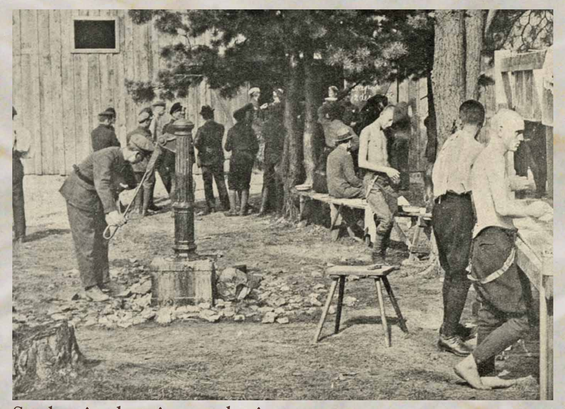

Studenci ochotnicy na obozie przygotowawczym w Rembertowie — poranna toaleta, lipiec 1920, fot. NN

Volunteer students at the military training camp in Rembertów — morning toilet, July 1920, photog. unknown

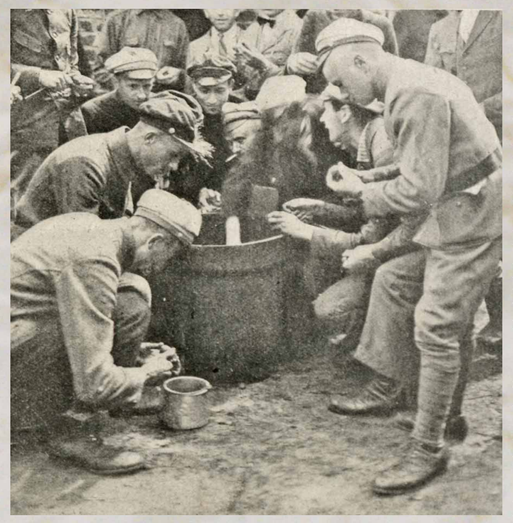

Studenci ochotnicy na obozie przygotowawczym w Rembertowie — kuchnia polowa, lipiec 1920, fot. M. Fuks

Volunteer students at the military training camp in Rembertów — field kitchen, July 1920, photog. M. Fuks

Studenci ochotnicy na obozie przygotowawczym w Rembertowie — rejestracja nowo przybyłych studentów, lipiec 1920, fot. M. Fuks

Volunteer students at the military training camp in Rembertów — registration of newly arrived students, July 1920, photog. M. Fuks

Plakat propagujący nowe pismo ilustrowane, poświęcone sprawie obrony narodowej pt. „Ochotnik", 1920

A poster promoting a new illustrated magazine devoted to the matter of national defense entitled "Volunteer", 1920

ARMIA OCHOTNICZA
THE VOLUNTEER ARMY

Plakat: „Tylko Armia Ochotnicza i tylko Pożyczka Odrodzenia obroni cię przed nożem bolszewickim!", 1920

A poster: "Only the Volunteer Army and only the Renaissance Loan will protect you from the Bolshevik knife!", 1920

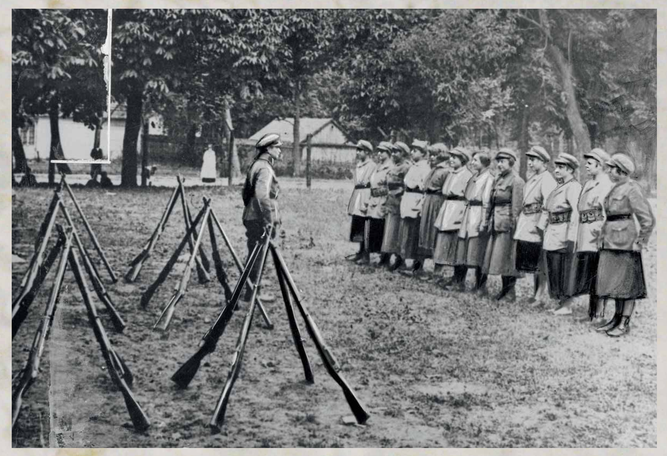

Ochotniczy oddział kobiecy, 1920, fot. NN

A volunteer women's unit, 1920, photog. unknown

„Starszyzna" oddziału legii kobiecej, 1920, fot. NN

"Elders" of the women's legion, 1920, photog. unknown

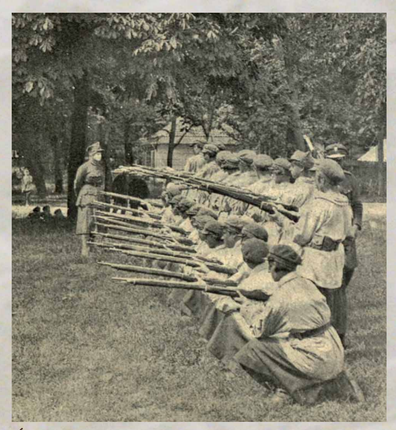

Ćwiczenia strzelnicze kobiecej legii ochotniczej, 1920, fot. NN

Women's volunteer legion during shooting exercises, 1920, photog. unknown

Kobiety ochotniczki w trakcie ćwiczeń wojskowych, 1920, fot. NN

Women volunteers during military training, 1920, photog. unknown

Oddział legionistek ze sztandarem opuszcza Warszawę, lipiec 1920, fot. NN

A women's detachment of the Legion leaves Warsaw with their standard, 1920, photog. unknown

Młody ochotnik, 1920, fot. NN

A young volunteer soldier, 1920, photog. unknown

ARMIA OCHOTNICZA
THE VOLUNTEER ARMY

Dzień Ochotnika w Warszawie — gen. Józef Haller w otoczeniu swojego sztabu, lipiec 1920, fot. NN

Volunteer Day in Warsaw — Gen. Józef Haller surrounded by his staff, July 1920, photog. unknown

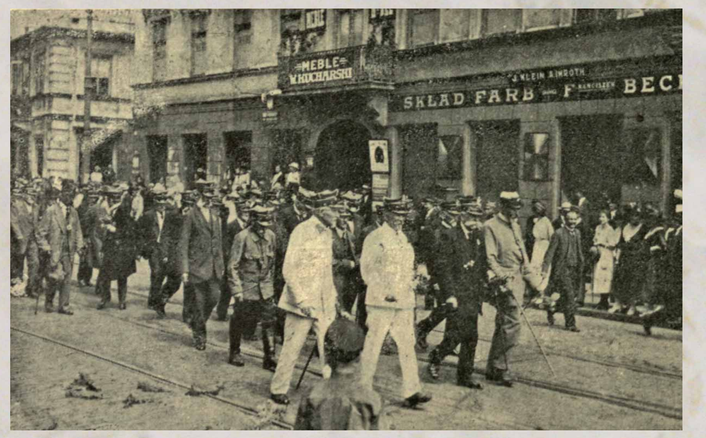

Dzień Ochotnika w Warszawie — weterani powstania styczniowego (1863) w pochodzie, lipiec 1920, fot. NN

Volunteer Day in Warsaw — the veterans of the January uprising (1863) on the march, July 1920, photog. unknown

Plakat: „Na front!", 1920, rys. Z. Kamiński

Poster: "To the front!", 1920, drawing by Z. Kamiński

Gen. Józef Haller w otoczeniu oficerów sztabu armii ochotniczej, 1920 , fot. NN

Gen. Józef Haller surrounded by officers of the staff of the volunteer army, 1920, photog. unknown

Grupa żołnierzy ochotników z Łowicza, 1920, fot. NN

A group of volunteer soldiers from Łowicz, July 1920, photog. unknown

Dzień Ochotnika w Warszawie — grupa kosynierów ochotników, lipiec 1920, fot. NN

Volunteer Day in Warsaw — a group of volunteer with scythes, July 1920, photog. unknown

Dzień Ochotnika w Warszawie — pochód z plakatami agitacyjnymi ulicami Warszawy, lipiec 1920, fot. NN

Volunteer Day in Warsaw — march with agitation posters through the streets of Warsaw, July 1920, photog. unknown

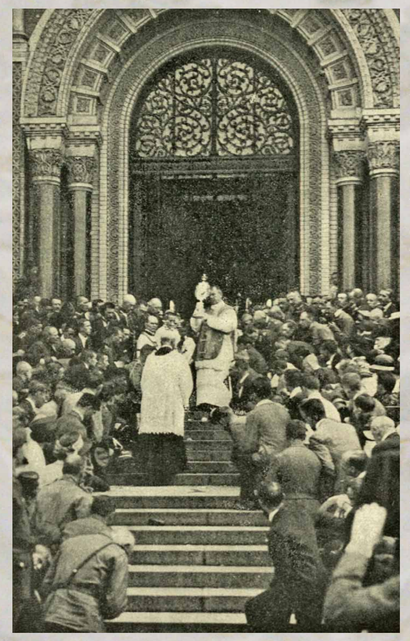

Dzień Ochotnika w Warszawie — biskup polowy WP ks. Stanisław Gall udziela błogosławieństwa ochotnikom zebranym na placu Saskim w Warszawie, lipiec 1920, fot. NN

Volunteer Day in Warsaw — the field bishop of the Polish Army Stanisław Gall blesses the volunteers gathered at Saski Square in Warsaw, July 1920, photog. unknown

ARMIA OCHOTNICZA
THE VOLUNTEER ARMY

Plakat: „Żołnierz polski nadzieją narodu, zbawcą ojczyzny", 1920

A poster: "Polish soldier as hope of the nation, savior of the homeland", 1920

W przededniu walk — musztra, lipiec 1920, fot. NN

Before the fight — a military drill, July 1920, photog. unknown

W przededniu walk — ćwiczenia strzeleckie, lipiec 1920, fot. NN

Before the fight — shooting exercises, July 1920, photog. unknown

W przededniu walk — najmłodsi ochotnicy, lipiec 1920, fot. NN

Before the fight — the youngest volunteers in army, July 1920, photog. unknown

W przededniu walk — pierwsze ćwiczenia z bronią, lipiec 1920, fot. NN

Before the fight — the first exercises with weapons, July 1920, photog. unknown

„Na front" — oddział ochotników maszerujących na dworzec kolejowy, lipiec 1920, fot. NN

"To the front" — a squad of volunteers marching to the railway station, July 1920, photog. unknown

„Na front" — ochotnicy na dworcu Petersburskim oczekujący na wyjazd na front lipiec 1920, fot. NN

"To the front" — volunteers at the St. Petersburg railway station waiting for a train to go to the front, July 1920, photog. unknown

PROPAGANDA POLSKA
POLISH PROPAGANDA

„Powrót taty, czyli wojska rosyjskie zajmują Warszawę. Ulotne pismo satyryczne pod redakcją Stanisława Dzikowskiego”, 1920

“Dad’s return, that is Russian troops are occupying Warsaw. An ephemeral satirical magazine edited by Stanisław Dzikowski”, 1920

Plakat: „Dobroczyńca!”, 1920

A poster: “Benefactor”, 1920

Ogromną rolę w mobilizowaniu sił obu stron do walki zbrojnej w całym okresie wojny polsko-rosyjskiej (1919–1920) odegrała propaganda wizualna, a w szczególności plakaty, które często bywały — zwłaszcza przygotowywane przez Polaków — dziełami artystycznymi. Ich autorzy, wykorzystując stereotypy, niezwykle czytelnie przekazywali treści ideowe. Wskazywali na konieczność obrony ojczyzny przed zagrożeniem bolszewickim.

In the years of the Polish-Russian war of 1919–1920 visual propaganda played a huge role in mobilizing the troops of both sides to fight. In particular, posters, which were often works of art, especially those prepared by Poles. They pointed to the need to defend the homeland against the Bolshevik threat. Their authors, using stereotypes, conveyed ideological content in an extremely legible way. They pointed to the need to defend the homeland against the Bolshevik threat.

PROPAGANDA POLSKA
POLISH PROPAGANDA

Plakat: „Patrz, co cię czeka, jeśli nie chwycisz za broń", 1920

A poster: "See, what awaits you, if you don't take up arms", 1920

Plakat: „Broń przed wrogiem twą rodzinę!", 1920

A poster: "Protect your family against the enemy!", 1920

PROPAGANDA POLSKA
POLISH PROPAGANDA

Plakat: „Wróg nadchodzi — patrz, co niesie!", 1920

A poster: "The enemy is approaching — look, what he's bringing!", 1920

Plakat: „Na pomoc! Wszystko dla frontu! Wszyscy na front!", 1920

A poster: "Help! Everything for the front! Everyone to the front!", 1920

Plakat: „Z jakich swobód obywatelskich korzystają robotnicy w Bolszewii? U nas w Rosji jest swaboda. Trockij marsz na Sybir!!", 1920

A poster: "What civil liberties do workers in Russia have? We have freedom in Russia. Trotskyi march to Siberia", 1920

PROPAGANDA BOLSZEWICKA

ANTI-POLISH PROPAGANDA

Plakat: „Jaśnie Wielmożna Polska — ostatni pies ententy", 1920

A poster: "Her Highness Poland — the last dog of the Entente", 1920

Plakat: „Każde uderzenie młotem to uderzenie wroga. Proletariusze wszystkich krajów łączcie się", 1920

A poster: "Each blow with a hammer is a blow to the enemy. Proletarians of all countries, unite", 1920

Plakat: „Na front zachodni!", 1920

A poster: "To the Western Front", 1920

Plakat: „Chłopie! Polski obszarnik chce zrobić z ciebie niewolnika. Tak nie będzie!", 1920

A poster: "Peasant! The Polish landowner wants to make a slave out of you. That cannot be!", 1920

Z kolei plakaty i afisze kolportowane przez Rosjan pokazywały nienawistne bolszewikom oblicze „pańskiej" (burżuazyjnej) Polski, którą należało zdobyć i wprowadzić na jej terytorium komunistyczny „ład".

Meanwhile, the posters and placards distributed by the Russians depicted the "aristocratic" face of Poland (bourgeoisie), which was to be conquered and the communist "order" was to be brought into its territory.

BITWA O WSZYSTKO
BATTLE FOR EVERYTHING

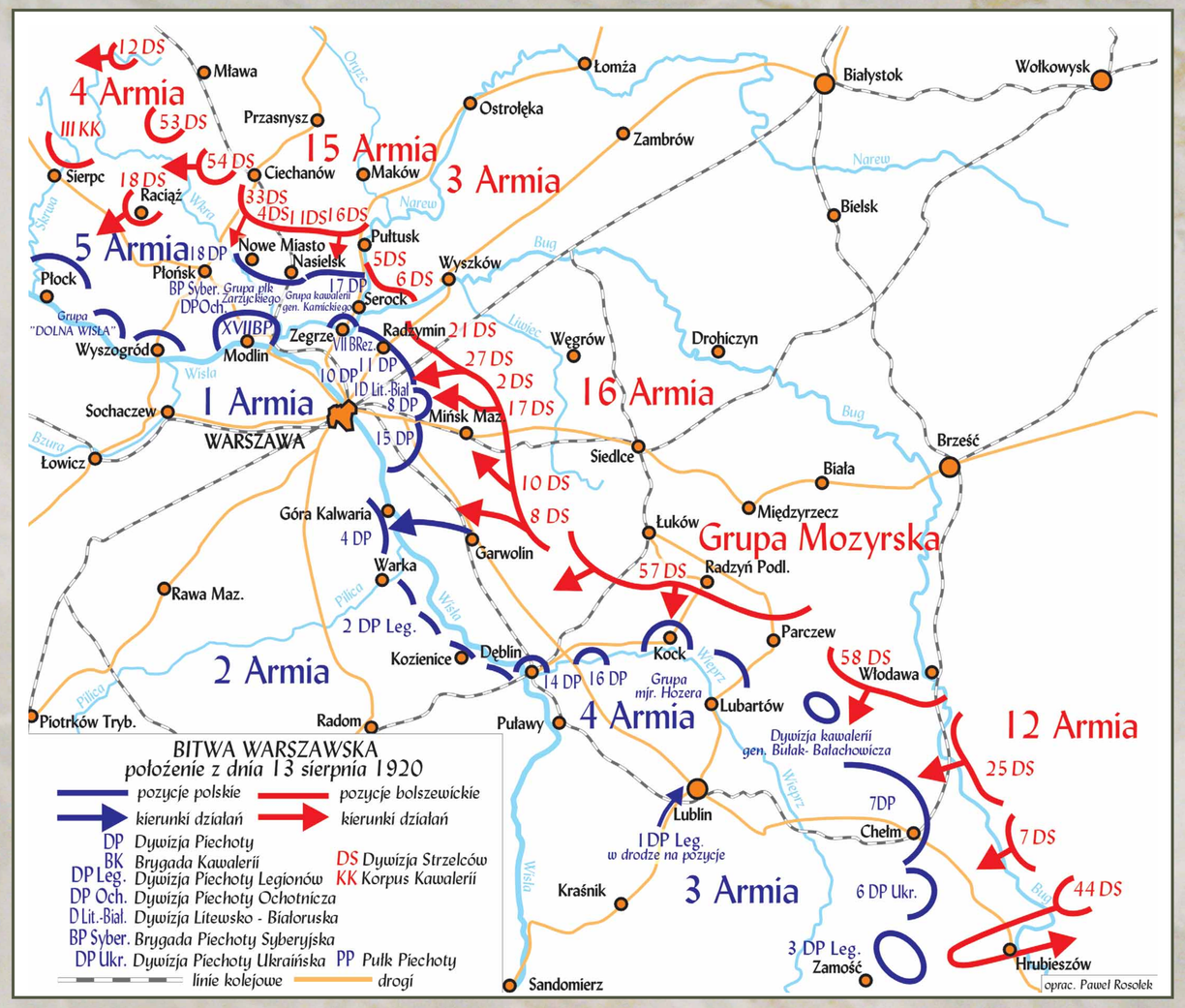

Położenie obu stron, 13 sierpnia 1920 r. / The location of both sides, August 13th, 1920

Radzymin zniszczony w trakcie ataku oddziałów bolszewickich, sierpień 1920, fot. NN

Radzymin destroyed during the atack by Bolshevik units, August 1920, photog. unknown

21. Pułk Ułanów majora Dąbrowskiego przed wymarszem na front, lipiec 1920, fot. M. Fuks

Major Dąbrowski's 21st Uhlan Regiment prior to leaving for the front, July 1920, photog. M. Fuks

21. Pułk Ułanów majora Dąbrowskiego przed wymarszem na front, po zarządzeniu ostrego pogotowia, lipiec 1920, fot. M. Fuks

Major Dąbrowski's 21st Uhlan Regiment prior to leaving for the front after the announcement of the highest state of readiness, July 1920, photog. M. Fuks

Gen. Józef Haller na pozycjach obronnych frontu, lipiec/sierpień 1920, fot. W. Saryusz-Wolski

Gen. Joseph Haller on the front's defensive position, July/August 1920, photog. W. Saryusz-Wolski

Gen. Józef Haller bada pozycje nieprzyjacielskie, lipiec/sierpień 1920, fot. W. Saryusz-Wolski

Gen. Joseph Haller investigates enemy positions, July/August 1920, photog. W. Saryusz-Wolski

Ulotka z 1920 r. namawiająca żołnierzy rosyjskich do kapitulacji

Leaflet from 1920 encouraging Russian soldiers to surrender

Transport rannego żołnierza, 1920, fot. NN

Transporting a wounded soldier, 1920, photog. unknown

Stanowisko karabinu maszynowego, 1920, fot. NN

Machine gun nest, 1920, photog. unknown

Po serii zwycięstw odniesionych przez Armię Czerwoną nad siłami polskimi w czerwcu i lipcu 1920 r. wydawało się, że droga na Warszawę stoi przed nią otworem oraz nic i nikt nie jest w stanie jej zatrzymać. Rosjanie byli pewni sukcesu. Planowali zdobyć Warszawę 12 sierpnia 1920 r. i powołać tu nowy, komunistyczny rząd.

Sytuacja w szeregach polskich nie była najlepsza — żołnierze tracili ducha walki, słabło morale wojska. Na szczęście próby bolszewików zmierzające do pozyskania robotników warszawskich w celu przejęcia władzy przez komunistów nie powiodły się. Warszawa wspierała walczących na froncie, wysyłając oddziały wzmacniające żołnierzy. A w ramach przygotowań obronnych na przełomie lipca i sierpnia wytyczono i umocniono trzy linie obrony. Pierwszą z nich Rosjanie przełamali 13 sierpnia. Walki w rejonie Modlina, Radzymina i Wołomina zakończyły się zwycięstwem Armii Czerwonej.

After a series of victories of the Red Army over the Polish forces in June and July 1920, it seemed that the road to Warsaw was open to it and nothing and no one could stop it. The Russians were sure of success. They planned to capture Warsaw on August 12th, 1920 and appoint a new communist government there.

The situation in the Polish ranks was not very good — the soldiers were losing their fighting spirit, and the morale of the army was weakening. Fortunately, attempts taken by the Bolsheviks to have the workers of Warsaw revolt, so communist could take power prior to entry by the Red Army failed. Warsaw supported the fighters on the front by sending troops to strengthen the soldiers. At the turn of July and August, three lines of defence were marked out and strengthened, as part of the defence preparations. The Russians broke the first of them on August 13th. The fights in the area of Modlin, Radzymin and Wołomin ended with the victory of the Red Army.

BITWA O WSZYSTKO
BATTLE FOR EVERYTHING

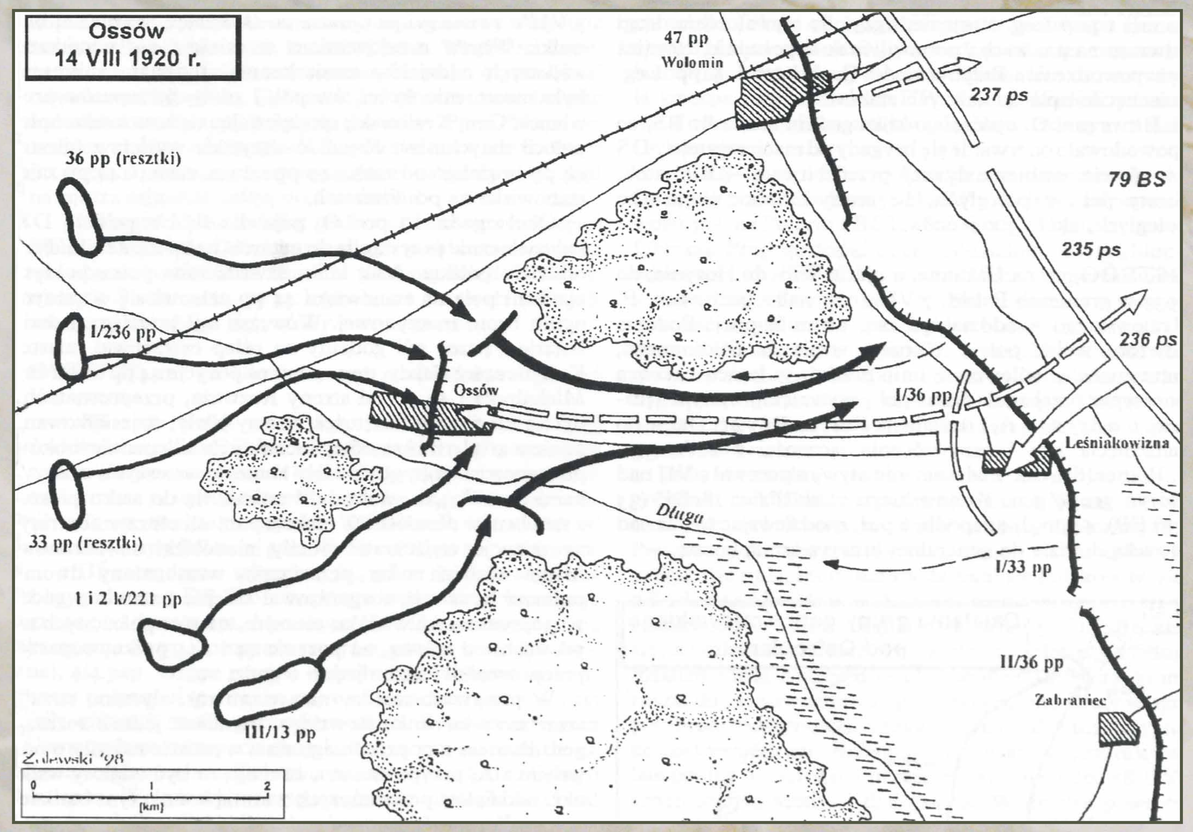

Bitwa pod Ossowem, 14 sierpnia 1920 r.

The Battle of Ossów, August 14th, 1920

Z frontu — obrona szosy, sierpień 1920, fot. W. Saryusz-Wolski

From the front — fighting for the road, August 1920, photog. W. Saryusz-Wolski

Stanowisko artylerii ciężkiej Armii Czerwonej, 1920, fot. NN

A heavy artillery position of the Red Army, 1920, photog. unknown

Bohaterska śmierć kapelana Wojska Polskiego ks. Ignacego Skorupki, Ossów, 14 sierpnia 1920 r. (rys. L. Wintorowski)

The heroic death of Father Ignacy Skorupka, chaplain of the Polish Army, Ossów, August 14th, 1920 (drawing by L. Wintorowski)

Kapelan Wojska Polskiego ks. Ignacy Skorupka, zginął bohatersko w boju pod Ossowem 14 sierpnia 1920 r., fot. NN

Ignacy Skorupka, chaplain of the Polish Army, died a hero's death on August 14th, 1920, near Ossów, photog. unknown

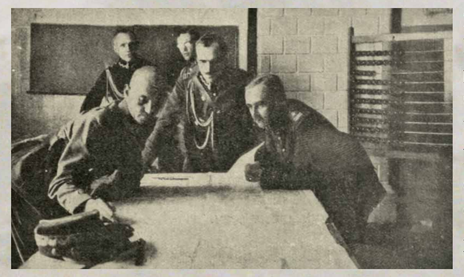

Z frontu — kreślenie linii obrony polskich oddziałów, sierpień 1920, fot. W. Saryusz-Wolski

From the front — drawing the line of defense of Polish troops, August 1920, photog. W. Saryusz-Wolski

Z frontu — oficerowie sztabowi analizują ruchy nieprzyjaciela, sierpień 1920, fot. W. Saryusz-Wolski

From the front — staff officers analyze enemy movements, August 1920, photog. W. Saryusz-Wolski

Kompania szturmowa na postoju, 1920, fot. NN

Assault company at a standstill, 1920, photog. unknown

Z frontu — gen. Józef Haller rozmawia z wartownikami, sierpień 1920, fot. W. Saryusz-Wolski

From the front — Gen. Joseph Haller is talking to the sentries, August 1920, photog. W. Saryusz-Wolski

Bolszewicy zostali zatrzymani na drugiej linii polskiej obrony 14 sierpnia 1920 r. Tego dnia oddziały Armii Czerwonej skierowały się na Ossów, natrafiając na kontratak polskiej piechoty (armii ochotniczej oraz 13. Pułku Piechoty). W wyniku walk stoczonych pod Ossowem zginął m.in. kapelan Wojska Polskiego ks. Ignacy Skorupka, ale Rosjanie zostali zmuszeni do wycofania się na pozycje wyjściowe.

Porównanie sił walczących stron na przedmościu warszawskim	
POLACY	ARMIA CZERWONA
39 tys. żołnierzy w linii	45 tys.–47 tys. żołnierzy w linii
259 dział	ok. 200 dział
39 czołgów	kilka samochodów panc.
450 kaemów	ok. 700 kaemów
kilkanaście samolotów (dwie eskadry myśliwskie)	—

On August 14th, 1920 the Bolsheviks stopped on the second line of Polish defence. That day the Red Army units moved towards Ossów, encountering a counterattack performed by the Polish infantry (the volunteer army and the 13th Infantry Regiment). In the fights near Ossów died i.a. Fr. Ignacy Skorupka, Polish Army chaplain, but the Russians were forced to retreat to their starting positions.

Comparison of the forces fighting on the bridgeheads of Warsaw	
POLES	THE RED ARMY
39,000 line soldiers	45,000–47,000 line soldiers
259 cannons	approx. 200 cannons
39 tanks	a few armored vehicles
450 machine guns	approx. 700 machine guns
several aeroplanes (two fighter squadrons)	—

BITWA O WSZYSTKO
BATTLE FOR EVERYTHING

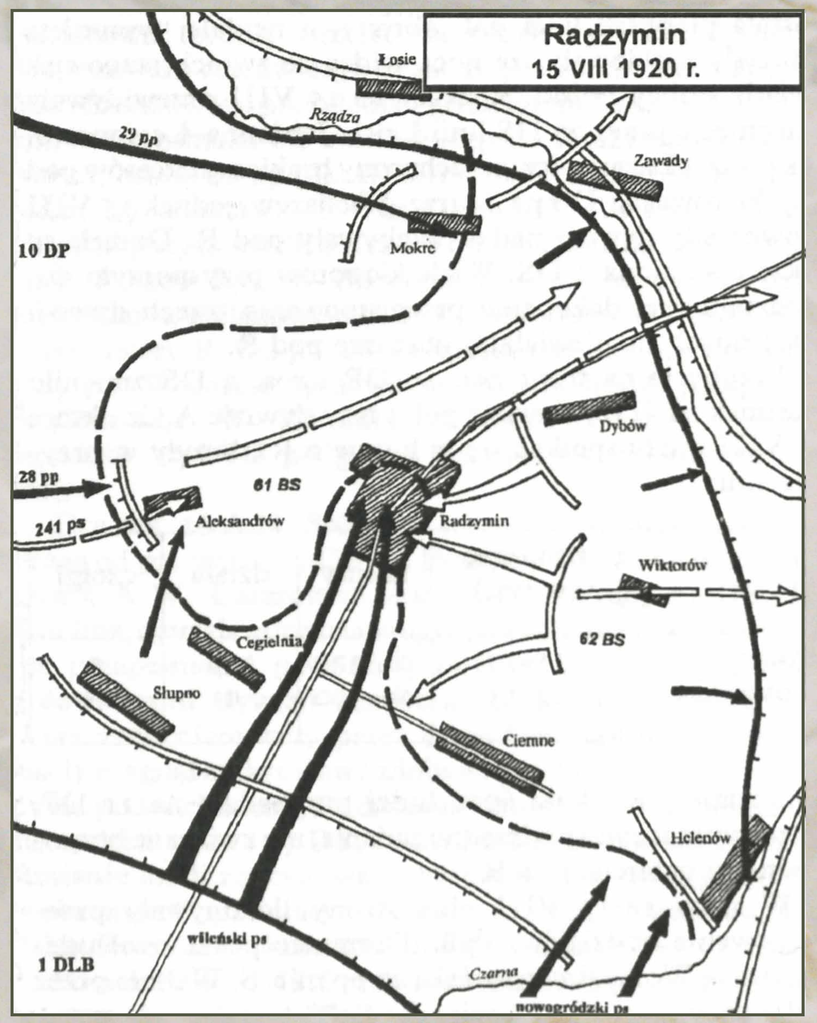

Walki o Radzymin, 15 sierpnia 1920 / Fight for Radzymin, August 15th, 1920

Na linii frontu — w oczekiwaniu na wroga, sierpień 1920, fot. NN

On the front line — waiting for the enemy, August 1920, photog. unknown

Lotnicy 13. Eskadry Myśliwskiej, 1920, fot. NN

The airmen of the 13th Fighter Squadron, 1920, photog. unknown

Na linii ognia — badanie pozycji nieprzyjaciela, sierpień 1920, fot. W. Saryusz-Wolski

In the line of fire — examining the enemy's position, August 1920, photog. W. Saryusz-Wolski

W okopach, sierpień 1920, fot. W. Saryusz-Wolski

In the trenches, August 1920, photog. W. Saryusz-Wolski

Jerzy Kossak, *Cud nad Wisłą*, 1930 (wieloplanowy obraz batalistyczny, przedstawiający bitwę warszawską 1920 r.)

Jerzy Kossak, *The Miracle on the Vistula*, 1930 (a multi-plan battle picture depicting the Battle of Warsaw, 1920)

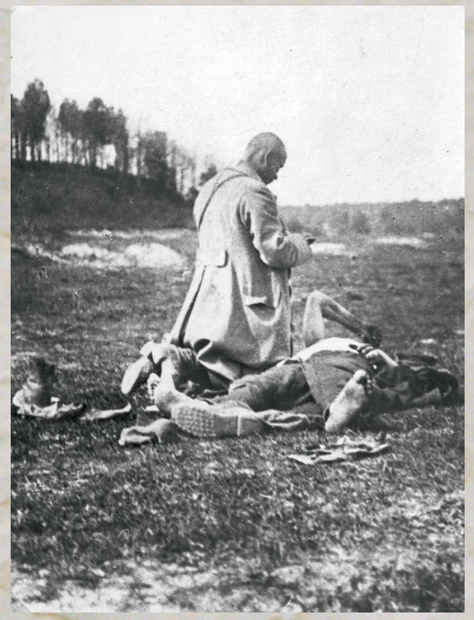

Po bitwie pod Radzyminem — kapelan udzielający ostatniego namaszczenia rannemu żołnierzowi, 15 sierpnia 1920 r., fot. NN

After the Battle of Radzymin — a chaplain performing the Last Rites for a wounded soldier, August 15th, 1920, photog. unknown

W nocy z 14 na 15 sierpnia siły polskie stoczyły z nieprzyjacielem boje pod Nieporętem i Wólką Radzymińską. W dniu 15 sierpnia kontynuowano walki o Radzymin. W ich trakcie strona polska użyła samolotów, skutecznie rozpraszając oddziały Armii Czerwonej i zadając jej coraz bardziej dotkliwe straty. Radzymin został odzyskany przez Polaków. Nazajutrz, 16 sierpnia, oddziały polskie broniące Warszawy całkowicie odzyskały pierwszą linię obrony.

On the night of August 14th and into August 15th the Polish forces fought battles with the enemy at Nieporęt and Wólka Radzymińska. The next day, August 15th, military actions were fought over Radzymin. During them, the Polish side used planes, effectively dispersing the Red Army troops and inflicting more and more severe losses. Radzymin was recovered by the Poles. On August 16th, the Polish forces defending Warsaw completely regained their first line of defense.

BITWA O WSZYSTKO
BATTLE FOR EVERYTHING

Józef Piłsudski i gen. Leonard Skierski podczas przeglądu dywizji grupy uderzeniowej, Dęblin, 13–15 sierpnia 1920 r., fot. NN

Joseph Piłsudski and Gen. Leonard Skierski during a review of the divisions of the assault group, Dęblin, August 13th–15th, 1920, photog. unknown

Mińsk Mazowiecki, 17 sierpnia 1920 r., fot. NN

Minsk Mazowiecki, August 17th, 1920, photog. unknown

Wkroczenie wojsk polskich do Mińska Mazowieckiego, 17 sierpnia 1920 r., fot. W. Saryusz-Wolski

The entry of Polish troops into Mińsk Mazowiecki, August 17th, 1920, photog. W. Saryusz-Wolski

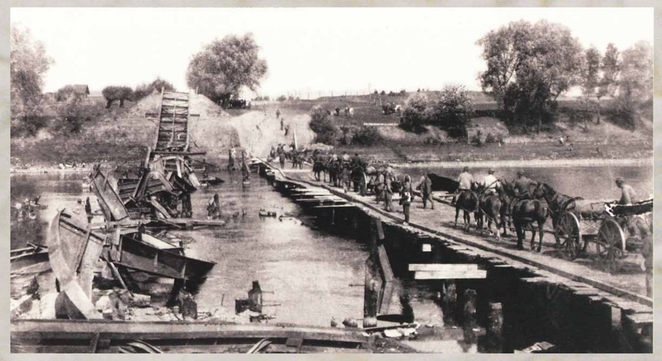

Oddziały piechoty polskiej przeprawiają się przez most drewniany pod Małkinią, 20 sierpnia 1920 r., fot. NN

Polish infantry units cross the wooden bridge near Małkinia, August 20th, 1920, photog. unknown

Transport żołnierzy ranionych na polu bitwy, sierpień 1920, fot. NN

Transport of soldiers wounded on the battlefield, August 1920, photog. unknown

Miasteczko pod Warszawą po przejściu frontu, 1920, fot. NN

A town near Warsaw just after the front passed, 1920, photog. unknown

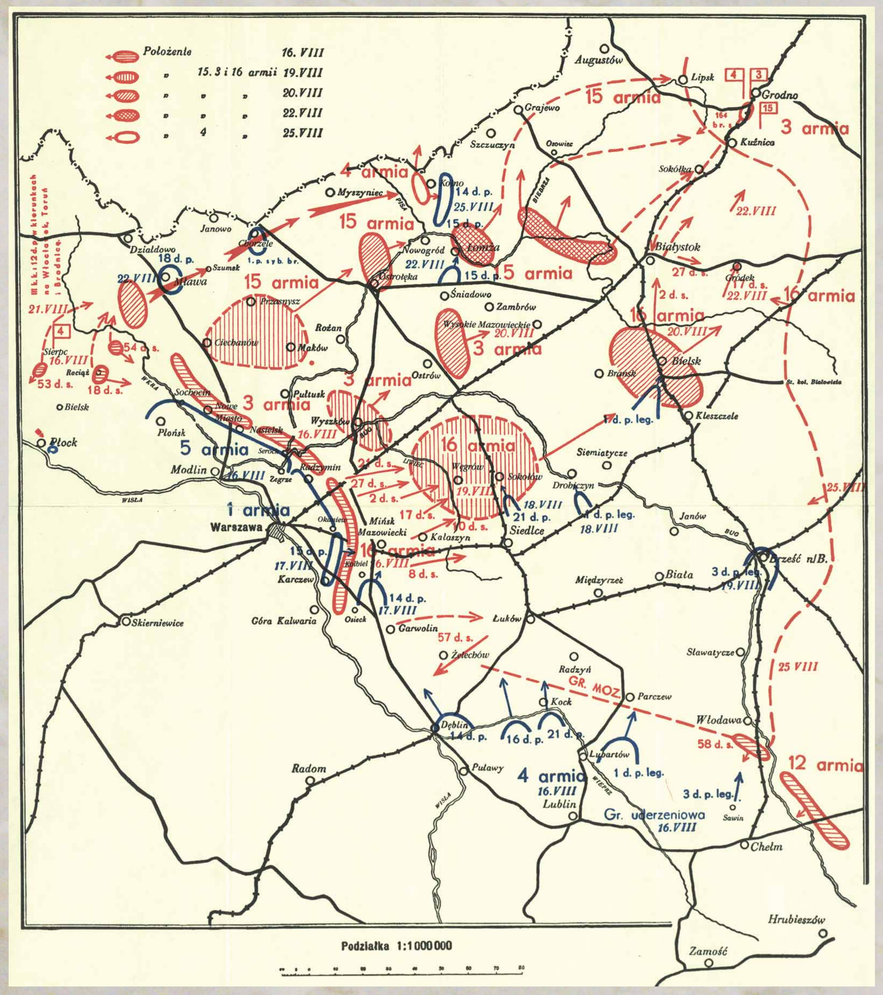

Sytuacja na froncie wojny polsko-rosyjskiej, 16–22 sierpnia 1920 r.

The situation on the front of the Polish-Russian war, August 16th–22nd, 1920

Po zwycięskich walkach oddziały polskie rozpoczęły kontratak na Mińsk Mazowiecki, który zdobyły 17 sierpnia. Następnego dnia Armia Czerwona rozpoczęła odwrót, porzucając myśl o ponownym ataku na stolicę Polski. Bitwa o Warszawę zakończyła się polskim zwycięstwem. Duży udział miały w nim również działania 5. Armii gen. Władysława Sikorskiego, która związała znaczną część sił sowieckich nad Wkrą (17–18 sierpnia), jak też podjęty przez siły polskie manewr znad Wieprza, który całkowicie zaskoczył wroga. Do 25 sierpnia Polacy odzyskali Białą Podlaską, Siedlce, Białystok i Grajewo, a grupa uderzeniowa zajęła linię frontu między Grodnem i Brześciem.

Following victories in the fighting, the Polish troops launched a counterattack in the direction of Mińsk Mazowiecki, which they captured on August 17th. The next day, the Red Army began its retreat, abandoning the thought of another attack on the Polish capital. The Battle of Warsaw ended with a Polish victory. The actions of the 5th Army of General Władysław Sikorski, which tied up a large part of the Soviet forces on the Wkra River (August 17th–18th), as well as the Polish manoeuvre from the Wieprz River, which completely surprised the enemy, also played a large part in it. By August 25th, the Poles recaptured Biała Podlaska, Siedlce, Białystok and Grajewo, and the assault group occupied the front line between Grodno and Brześć.

PO BITWIE...
AFTER THE BATTLE...

Plutonowy Stanisław Coran, zbiegły z niewoli bolszewickiej, opowiada o swoich przeżyciach, sierpień 1920, fot. W. Saryusz-Wolski

Master corporal Stanisław Coran, who escaped from Bolshevik captivity, tells about his experiences, August 1920, photog. W. Saryusz-Wolski

Dziękczynne *Te Deum* za ocalenie ojczyzny w katedrze warszawskiej, 1920, fot. M. Fuks

The thanksgiving *Te Deum* for the saving of the homeland in the Warsaw St. John's Cathedral, 1920, photog. M. Fuks

Jeńcy bolszewiccy wzięci do niewoli pod Mińskiem Mazowieckim, sierpień 1920, fot. W. Saryusz-Wolski

Bolshevik prisoners of war taken captive at Mińsk Mazowiecki, August 1920, photog. W. Saryusz-Wolski

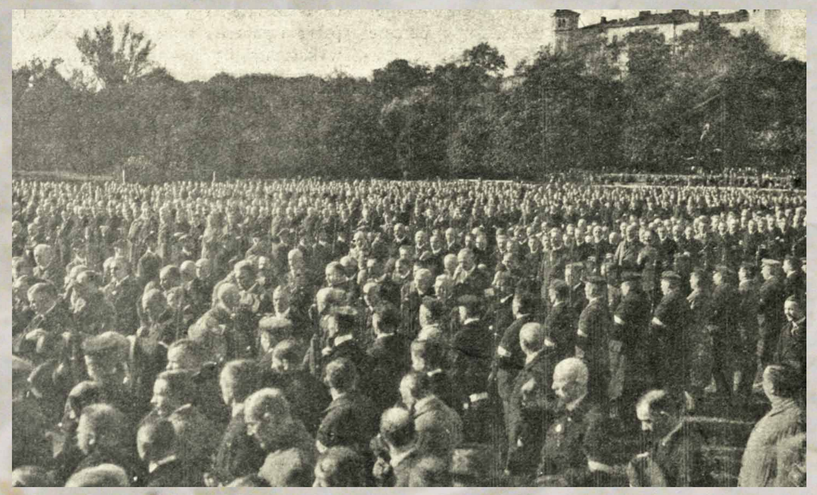

Uroczystość rozwiązania Straży Obywatelskiej w Warszawie, 3 października 1920 r., fot. M. Fuks

The ceremony of dissolution of the Citizens' Guard in Warsaw, October 3rd, 1920, photog. M. Fuks

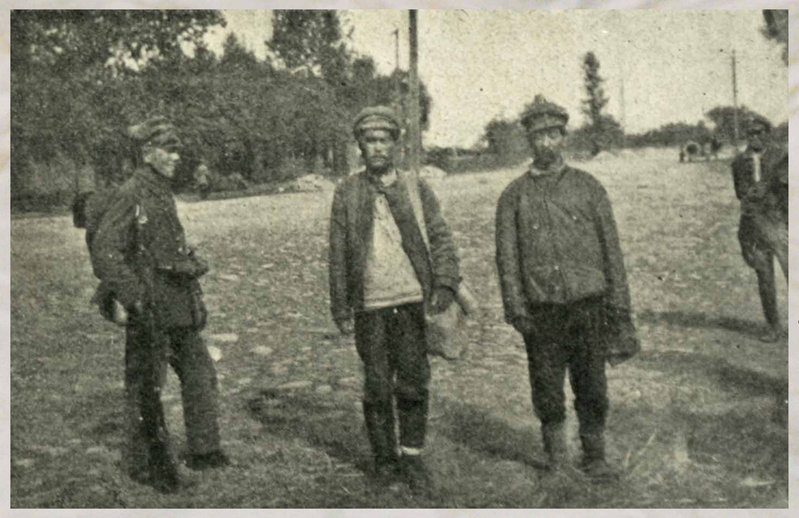

Jeńcy bolszewiccy (Chińczycy) wzięci do niewoli pod Mińskiem Mazowieckim, sierpień 1920, fot. W. Saryusz-Wolski

Bolshevik prisoners (Chinese) of war taken captive at Mińsk Mazowiecki, August 1920, photog. W. Saryusz-Wolski

Bitwa o Warszawę została przez Sowietów przegrana. W konsekwencji tego wydarzenia (i bitwy niemeńskiej, 20–28 września 1920) strony walczące zawarły rozejm (18 października 1920), a następnie 17 marca 1921 r., w Rydze, traktat pokojowy.
W Warszawie uznano, iż przełom w bitwie o stolicę, dokonany 15 sierpnia (tj. w dniu Wniebowstąpienia Najświętszej Marii Panny), oznaczał cudowne ocalenie miasta i jego mieszkańców od nawały bolszewickiej. Powszechnie zaczęto mówić o „cudzie nad Wisłą".

The Soviets lost the Battle of Warsaw. In consequence (and after the Battle on the Nemunas River, September 20th–28th, 1920), the fighting countries concluded a truce (October 18th, 1920), and on March 17th, 1921, they signed a peace agreement in Riga.
It was found that the breakthrough in the battle for the capital city on August 15th (i.e. on the day celebrated as the Assumption of the Blessed Virgin Mary) meant the miraculous saving of the city and its inhabitants from the Bolshevik invasion. From that moment people started to talk about "the Miracle on the Vistula".

PO BITWIE...
AFTER THE BATTLE...

Poświęcenie krzyża na mogile obrońców Warszawy w Ossowie, 1920, fot. W. Saryusz-Wolski

The consecration of the cross at the grave of the defenders of Warsaw in Ossów, 1920, photog. W. Saryusz-Wolski

Nad grobem przydrożnym bohatera obrony Warszawy, 1920, fot. M. Fuks

At the roadside grave of the hero of Warsaw defense, 1920, photog. M. Fuks

†

Zdzisław
książę MASSALSKI,
syn Jadwigi z Sumowskich
i Jana, weterana 1863 r.
plutonowy 115-go pułku Ułanów,
poległ śmiercią bohaterską w szarży pod Mdzewem, w wieku lat 22,
o czem zawiadamiają pozostali w nieutulonym żalu
Rodzice, Siostry i Rodzina.
O dniu pogrzebu nastąpią osobne nekrologi.

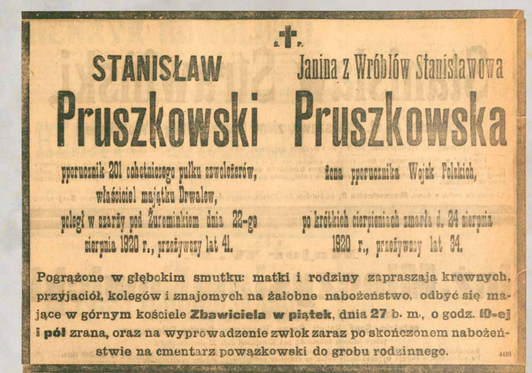

†

STANISŁAW Pruszkowski
ppornik 201 rokitnickiego pułku szwoleżerów, właściciel majątku Drwalew,
poległ w szarży pod Żurominkiem dnia 22-go sierpnia 1920 r., przeżywszy lat 41.

Janina z Wróblów Stanisławowa Pruszkowska
żona ppornika Wojsk Polskich,
po krótkich cierpieniach zmarła d. 24 sierpnia 1920 r., przeżywszy lat 34.

Pogrążone w głębokim smutku: matki i rodziny zapraszają krewnych, przyjaciół, kolegów i znajomych na żałobne nabożeństwo, odbyć się mające w górnym kościele Zbawiciela w piątek, dnia 27 b. m., o godz. 10-ej i pół zrana, oraz na wyprowadzenie zwłok zaraz po skończonem nabożeństwie na cmentarz powązkowski do grobu rodzinnego.

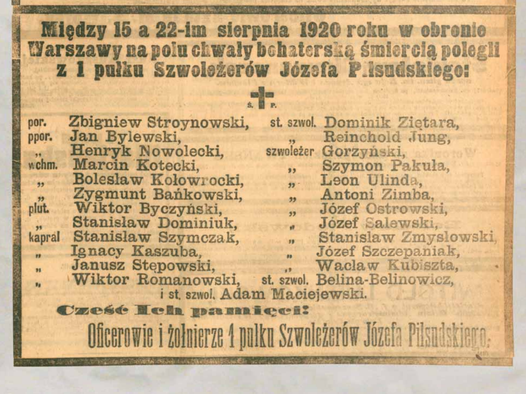

Między 15 a 22-im sierpnia 1920 roku w obronie Warszawy na polu chwały bohaterską śmiercią polegli z 1 pułku Szwoleżerów Józefa Piłsudskiego:

†

por.	Zbigniew Stroynowski,	st. szwol.	Dominik Ziętara,
ppor.	Jan Bylewski,	„	Reinchold Jung,
„	Henryk Nowolecki,	szwoleżer	Gorzyński,
wchm.	Marcin Kotecki,	„	Szymon Pakuła,
„	Bolesław Kołowrocki,	„	Leon Ulinda,
„	Zygmunt Bańkowski,	„	Antoni Zimba,
plut.	Wiktor Byczyński,	„	Józef Ostrowski,
„	Stanisław Dominiuk,	„	Józef Salewski,
kapral	Stanisław Szymczak,	„	Stanisław Zmysłowski,
„	Ignacy Kaszuba,	„	Józef Szczepaniak,
„	Janusz Stępowski,	„	Wacław Kubiszta,
„	Wiktor Romanowski, st. szwol. Belina-Belinowicz, i st. szwol. Adam Maciejewski.		

Cześć Ich pamięci!
Oficerowie i żołnierze 1 pułku Szwoleżerów Józefa Piłsudskiego.

Nabożeństwo żałobne

†

ppor. JERZY SKORYNA,
oficer 8 komp. 33 p. p.
zmarł dnia 8-go lipca 1920 r., z ran odniesionych w ataku na Kaszyce pod Postawami,

ppor. STANISŁAW PODOLSKI,
adjutant II/33 p. p.
padł dnia 4-go sierpnia 1920 r. w obronie przejścia przez Narew,

ppor. ADAM TUTKAJ,
oficer 5 komp. 33 p. p.
zmarł dnia 11-go sierpnia 1920 r., z ran odniesionych w obronie przejścia przez Narew,

ppor. WŁODZIMIERZ MICHAŁOWSKI,
dowódca 5 komp. 33 p. p., p. o. d-cy II/33 p. p.
zmarł dnia 17 sierpnia 1920 r., z ran odniesionych pod Wołominem w obronie Warszawy,

sierż. STANISŁAW MICHALAK,
dowódca szturmowego K. M.
padł dnia 14-go sierpnia 1920 r., w obronie Warszawy pod Wołominem.

Za dusze poległych bohaterów, którzy od pierwszego dnia wskrzeszenia Ojczyzny w ofiarnej służbie wykreślali Jej granice, a w czasie pochodu nieprzyjaciela na Warszawę własnem życiem okupili wolność kraju i stolicy, odbędzie się msza żałobna, w czwartek, dnia 26go września r. b., o godz. 10 i pół rano, w kościele Karmelitów na Krakowskiem Przedmieściu, na którą zaprasza w imieniu żołnierzy II/33 pułku piechoty.

DOWÓDCA.

Z obozu jeńców — czas wolny od pracy jeńcy bolszewiccy spędzają na ćwiczeniach gimnastycznych, 1920, fot. NN

From the POW camp — Bolshevik prisoners of war spend their free time on gymnastic exercises, 1920, photog. unknown

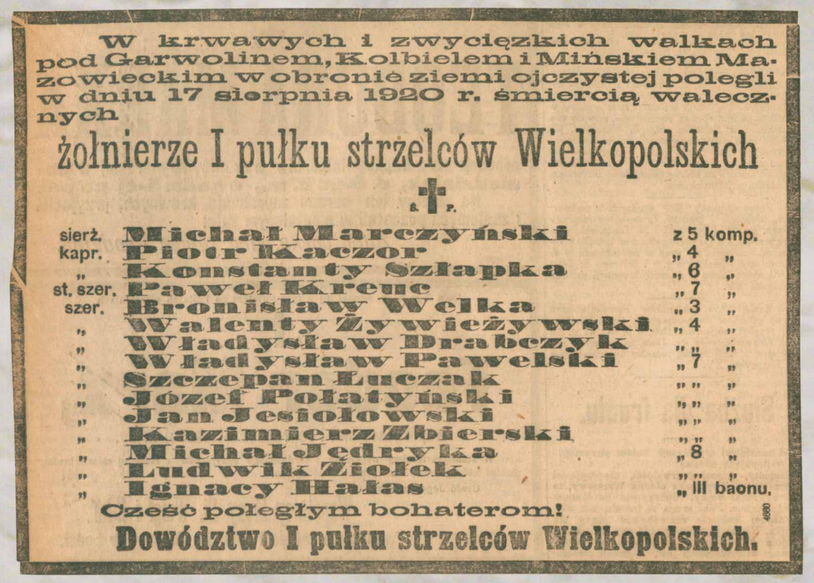

W krwawych i zwycięzkich walkach pod Garwolinem, Kolbielem i Mińskiem Mazowieckim w obronie ziemi ojczystej polegli w dniu 17 sierpnia 1920 r. śmiercią walecznych

żołnierze I pułku strzelców Wielkopolskich

†

sierż.	Michał Marczyński	z 5 komp.
kapr.	Piotr Kaczor	„ 4 „
„	Konstanty Szłapka	„ 6 „
st. szer.	Paweł Kreuc	„ 7 „
szer.	Bronisław Welka	„ 3 „
„	Walenty Żywieżywski	„ 4 „
„	Władysław Drabczyk	„ „ „
„	Władysław Pawelski	„ 7 „
„	Szczepan Łuczak	„ „ „
„	Józef Połatyński	„ „ „
„	Jan Jesiołowski	„ „ „
„	Kazimierz Zbierski	„ „ „
„	Michał Jędryka	„ 8 „
„	Ludwik Ziołek	„ „ „
„	Ignacy Hałas	„ III baonu.

Cześć poległym bohaterom!
Dowództwo I pułku strzelców Wielkopolskich.

Ten, co nie zdobył Warszawy — jeden z jeńców bolszewickich, 4 września 1920 r., (rys. Z. Kamiński)

One of those who did not conquer Warsaw — one of the Bolshevik prisoners of war, September 4th, 1920 (drawing by Z. Kamiński)

Jeńcy bolszewiccy sprzątający warszawskie ulice, 1920, fot. NN

Bolshevik prisoners of war clean the streets of Warsaw, 1920, photog. unknown

W hołdzie bohaterom czynu wojennego dzień 15 sierpnia ustanowiono Świętem Żołnierza Polskiego. Wielu oficerów i żołnierzy otrzymało za czyny bojowe odznaczenia wojskowe, zaś mieszkańcom Warszawy zaangażowanym w różnorodne działania i prace na rzecz obrony przed agresją sowiecką wręczano dyplomy dziękczynne i zaświadczenia.

On August 15th the Polish Soldier's Day was established in honour of the heroes active in war. Many officers and enlisted men were awarded military decorations for their action in the battle. The inhabitants of Warsaw, who were engaged in various activities and works to defend themselves against the Soviet aggression, were given diplomas and certificates expressing thanks for their involvement during war.